

DES DE CA N'OLIVER - 25 / AUTARQUIA I PICARESCA ENERGÈTICA

DE LA BENZINA AUTÒCTONA FINS AL MOTOR D'AIGUA

Antoni Tuduri Secció de Genealogia
de l'Ateneu de Maó

Cal advertir que tota la meua vida professional ha estat dins el món energètic i, per açò, molt ase hauria d'haver estat si mig segle d'immersió energètica no em servissin par a qualque cosa de profit. O potser no, que hi haurà gustos per a tot.

A un article anterior vaig rallar de l'època en la qual la benzina, era un producte de luxe especialment per la no disponibilitat de divises (concretament dòlars o lliures esterlines) per poder pagar els derivats del petroli. En aquestes pobres circumstàncies va aparèixer per Madrid un personatge que va ser capaç d'enganar al mateix *Generalísimo* en persona, segons diuen les cròniques. Aquest personatge era un ciutadà austríac, de nom Alberto Eideu von Kilek, arribat a la capital del Regne devers l'any 1931 i que al començament de la guerra es va quedar a la zona republicana, manifestant la seva adhesió a l'exèrcit nacional, el que va determinar que el tanquessin a una presó on va conèixer a Serrano Suñer, cunyat del general Franco, i que va ser la seva mà dreta durant uns anys, des del Ministeri de Governació fins al d'*Asuntos Exteriores*. Un cop alliberats l'any 1939, Serrano que havia pogut fugir de Madrid en temps de guerra, el va presentar al seu cunyat, amb l'aureòla de ser un inventor prolífic i que havia aconseguit fabricar benzina emprant una mescla d'un 75 per cent d'aigua del riu Lozoya, un 20 per cent d'una mescla d'herbes i un 5 per cent d'un producte secret. La penúria energètica va determinar que el *Generalísimo* (no sabem si assessorat

per enginyers i científics nacionals, encara que sembla que no) decidís patrocinar la creació d'una fàbrica, prèvia expropiació de terrenys al voltant del riu citat. El Boletín Oficial del Estado (BOE) va publicar un decret de data 15/12/1939, que propulsava, amb caràcter d'urgència, la fàbrica de benzina, amb una producció diària de 3 milions de litres, tres vegades superior al consum nacional, que era d'un milió.

La premsa de l'època va donar l'adequada difusió, ressaltant els grans avantatges d'aquesta actuació. Avui que és molt fàcil consultar les hemeroteques, es pot llegir la notícia. Per exemple, un diari de títol «Línea Nacional Sindicalista» duia com a titular «Gasolina sintètica en España» i com a subtítol «Color amarillo verdoso, llama blanca sin humo. Grasa aprovechable y buen olor al quemarla». «La Vanguardia Española» de Barcelona descrivia amb pèls i senyals aquesta futu-

Coche a gasogeno.

ra aventura energètica. I dic aventura pel fet que tot va resultar ser una estafa monumental; després de l'expropiació dels terrenys i l'inici de les obres de la fàbrica, va resultar que tot era una bola de dimensions desmesurades. Després de cobrar Herr Albert Eideu von Filek quatre milions de pessetes (que sembla havia compartit amb el xòfer personal de Franco), va ser detingut i tancat a un camp de concentració de Burgos i posteriorment

Eider i Franco.

deportat a Alemanya, cap a l'any 1946, morint allí l'any 1952. No consta cap judici, probablement pel fet que s'hauria d'haver declarat que l'estafat era el mateix cap de l'Estat.

Tot plegat, que es va haver de tornar a l'autarquia energètica, basada en el fet que es va haver de reduir considerablement i a la força, la circulació rodada de cotxes i camions i, sens dubte, a tornar a fer ús del gasogen, artefacte que un servidor encara va veure funcionar d'al·lot a Barcelona als anys 50 del segle passat i que anava fabricant 'gas pobre' cremant qualsevol cosa susceptible de ser cremada, des de clovelles d'ametlles i avellanes, trossets de ceps o altres deixalles vegetals.

Però, com diuen, l'home és l'únic animal capaç de troppisar dues (o més) vegades amb la mateixa pedra.

Acabada l'època de l'autarquia energètica, entrant ja al procés d'estabilització econòmica dirigida per Joan Sardà

i Dexeus l'any 1959, i amb la popularització del cotxe del poble, el 600, aquell que com deia la cançó, «la carretera nacional es tuya», va ser devers l'any 1970, quan va aparèixer un altre miracle energètic: «el motor d'aigua», és a dir, un motor que funcionava amb aigua tret d'un càntir del qual l'inventor (Antonio Estévez Varela) en bevia un glop i després tirava la resta de l'aigua dins el dipòsit d'una moto, a la que afegia

unes pedretes de color fosc (era el mineral anomenat Bor). Aquesta descripció l'he tret del NODO dels temps; no m'he inventat res. Miraculosament, la moto arrancava i tot. Aquest negoci també va acabar als jutjats per denúncia dels inversors que van avançar cinc milions de pessetes i no en van treure ni un cèntim. Val a dir que el jutge el va declarar innocent per mor de què no hi havia mala intenció, sinó un desig; que l'inventor

«creia en el seu invent» i res a fer. En qualsevol cas, els inversors van fer el pitjor negoci de la seva vida.

No em resistesc a dir que, quan es va declarar la primera crisi energètica de l'any 1973, derivada del conflicte entre els països àrabs de l'OPEP (Organització de Països Àrabs Exportadors de Petroli) i les nacions occidentals que havien recolzat a Israel a la seva guerra contra Síria i Egipte la premsa espanyola proclamava que als espanyols no ens afectaria, atesa «la tradicional amistad com los pueblos árabes».

No cal dir que, davant els dòlars, no hi ha amistat que valgui, per *tradicional* que sigui aquesta amistat.

I no vull acabar aquesta ressenya energètica sense rememorar la troballa de petroli a Burgos, l'any 1964, concretament a Ayoluengo, amb una producció diària de 5.000 barrils al dia (780.000 litres/dia). Fa un parell d'anys s'acabà la concessió per 50 anys a una empresa britànica, i la producció diària era d'uns 100 barrils/dia (15.900 litres/ dia), que ve a ser el consum espanyol de 10 segons (una sisena part d'un minut). Total, una potència mundial, certament.

Per cert, avui no he fet referència a res de genealogia. Per tant, caldrà dir que els dos inventors citats, el del motor d'aigua i el de la gasolina sintètica d'aigua i altres vegetals, no sembla que tinguessin cap relació de parentiu i, ni tan sols, amb qui ha escrit aquest article energètic, tret de l'origen comú d'Adam i Eva.